

Asia: VN/28915/2020

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi jokamiehenoikeuden nojalla luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Pohjois-Pohjanmaan TE-toimiston lausunto hallituksen esitykseksi eduskunnalla laiksi jokamiehenoikeuden nojalla luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta

Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt asiantuntijalausuntoa Pohjois-Pohjanmaan työ- ja elinkeinotoimistolta (TE-toimisto) liittyen luonnokseen hallituksen esityksestä eduskunnalle jokamiehenoikeuden nojalla luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta.

Nykytila ja sen arviointi

Pohjois-Pohjanmaan TE-toimisto on vastannut työ- ja elinkeinoministeriön määräämän valtakunnallisen erikoistumistehtävän (työ- ja elinkeinoministeriön 25.2.2015 antama päätös, TEM/405/00.03.05.02/2015) nojalla luonnonmarjankerääjien neuvonnasta sekä antanut Suomen edustustolle lausunnon kerääjiä maahan kutsuvan yrityksen taloudellisista toimintaedellytyksistä.

Pohjois-Pohjanmaan TE-toimisto on usean vuoden ajan tehnyt tiivistä yhteistyötä niiden yritysten kanssa, jotka ovat kutsuneet luonnontuotteita kerääviä henkilöitä ulkomailta Suomeen. Eri viranomaiset ovat tehneet myös yritysten kanssa tiivistä yhteistyötä, josta on osoituksena yhteisesti laadittu sekä sovittu aiesopimus.

Toimintaa on kehitetty aiesopimusmenettelyn kautta ja yhteisesti sovittuja tavoitteita on osin saavutettu. Aiesopimusmenettelyn ongelmana on kuitenkin ollut aiesopimuksen heikko oikeudellinen velvoittavuus sekä se, että aiesopimusmenettely on hidas reagoimaan mahdollisiin epäkohtiin.

Tavoitteet

Ehdotetun lain tavoitteena on parantaa luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellista asemaa ja oikeusturvaa sekä tasapuolistaa luonnontuotealan yritysten kilpailumahdollisuuksia. Aikaisemmin vastaavaa lainsäädäntöä ei ole ollut, joten ehdotettu laki olisi uusi.

Pohjois-Pohjanmaan TE-toimisto katsoo usean vuoden kokemukseen ja eri toimijoiden kanssa tehtyyn yhteistyöhön pohjautuen, että luonnontuotteiden kerääjien oikeuksista, kerääjän maahan kutsuvien ostajien velvollisuuksista, velvollisuuksien noudattamisen valvonnasta sekä velvollisuuksien laiminlyönnin seuraamuksista on tarkoituksenmukaista ja tarpeellista säätää lailla.

Lakiluonnoksessa esitetyt TE-toimiston tehtävät

Lausuntojen antaminen ja tässä työssä tarvittavat asiakirjat /tiedot:

Lakiluonnoksen 8 §:n 1 momentissa säädettävän lausunnon antamiseen liittyvän tehtävän osalta tulisi täsmentää sitä seikkaa, millä tavoin varmistetaan, että yhteistyö ja tietojen vaihto eri viranomaisten kanssa on mahdollisimman sujuvaa. TE-toimisto toteaa, että tietojen oikealaatuisuus ja oikea-aikaisuus ovat ehdottomia edellytyksiä kyseisen lausuntojen antamiseen liittyvän tehtävän hoitamiseen.

Lakiluonnoksen 8 §:n 1 momentin mukaan työ- ja elinkeinotoimisto seuraa ja arvioi ko. momentissa säädettyjen edellytysten täyttymistä ja antaa niistä tarvittaessa lausunnon edustustolle tai työsuojeluviranomaisille. Lausuntojen antamisen tehtävässä TE- toimisto arvioi kokemuksensa perusteella, että se tarvitsee seuraavia asiakirjoja sujuvan toiminnan takaamiseen:

1. Elintarvikealan toimijoiden luotettavuuden arviointi

TE-toimisto seuraa lain 5 §:n 1 kohdassa säädetyn edellytyksen täyttymistä. TE-toimisto ei siis sovelle elintarvikelain 16 a §:ää, eikä TE-toimiston tehtäviin sisällytetä elintarvikelain mukaista luotettavuuden arviointia. Elintarvikealan toimijoiden luotettavuuden arvioinnin osalta toimivalta on

jatkossakin Ruokavirastolla ja kunnan elintarvikevalvontaviranomaisilla. Luotettavuuden selvittämisestä elintarvikealan toimija saa em. viranomaisilta valituskelpoisen päätöksen.

Välttämätöntä on, että TE-toimisto saa ostajayritykseltä tarvittaessa tiedon em. elintarvikevalvontaviranomaisen antamasta päätöksestä. Tähän tehtävään kytkeytyy lain 11 §, jossa säädetään TE-toimiston tiedonsaantioikeudesta ostajalta lain 5 §:n toimeenpanossa välttämättömien tietojen osalta.

TE-toimisto arvioi 5 §:n 2 kohdassa säädetyn edellytyksen täyttymisen. Myös tähän tehtävään kytkeytyy lain 11 §, jossa säädetään TE-toimiston tiedonsaantioikeudesta ostajalta lain 5 §:n toimeenpanossa välttämättömien tietojen osalta.

Lakiluonnoksen 8 §:n 1 momentissa säädettyyn lausunnon antamiseen liittyvän tehtävän osalta tulisi säätää esim. lakiin liittyvässä asetuksessa tarkemmin siitä, millä tavoin varmistetaan, että TE-toimisto saa tiedon em. elintarvikevalvontaviranomaisen antamasta päätöksestä (luotettavuuden arviointi), jos ostaja ei sitä toimita.

2. Velvoitteidenhoitoselvityksen tarpeellisuus (VHS-palvelu)

Pohjois-Pohjanmaan TE-toimisto esittää harkittavaksi sitä, että TE-toimistolle myönnetään käyttöoikeus verohallinnon harmaan talouden selvitysyksikön velvoitteidenhoitoselvityksien VHS-palveluun luonnontuotekeräämiseen liittyvien tehtävien hoidossa. VHS-palvelun käytöstä olisi merkittävää hyötyä kerääjän viisumikutsujärityksen edellytysten arvioinnissa ja tämä tulisi lisätä lakiin tai asetukseen myös Pohjois-Pohjanmaan TE-toimiston toimivallan osalta.

Mikäli VHS-palvelun käyttöoikeutta ei TE-toimistolle tulisi, vaihtoehtona on se, että lain 11 §:n perusteella TE-toimisto voinee pyytää toimijasta Harmaan talouden selvitysyksiköltä annetun lain (1207/2010) 5 §:ssä tarkoitetun velvoitteidenhoitoselvityksen.

3. Työsuojeluviranomaisten valvontakäyntien raportit

Lakiluonnoksen 8 §:n 1 momentissa säädettyyn lausunnon antamiseen liittyvän tehtävän osalta tulisi säätää esim. lakiin liittyvässä asetuksessa tarkemmin siitä, millä tavoin esim. työsuojeluviranomaisen valvonnassa mahdollisesti esille tulleet rikkeet ja laiminlyönnit tai lain 6 ja 7 §:ssä säädetyn velvollisuuden laiminlyönnistä (tahallisuus tai huolimattomuus) tuomittava 9 §:n mukainen seuraamus vaikuttaa asiassa annettaviin lausuntoihin.

4. Edustustolle annettava lausunto

TE-toimisto toteaa lisäksi, että laista tulisi myös ilmetä mahdolliset edustustolle annettavan lausunnon muutoksenhakuun liittyvät seikat. Olennaista on todeta, että TE-toimiston edustustolle antama lausunto ei ole laki oikeudenkäynneistä hallintoasioissa 6 §:n (808/2019) tarkoittama päätös, eikä siitä näin ollen voi valittaa. Muutoksenhausta edustuston tekemään viisumipäätökseen säädetään ulkomaalaislain 190a §:ssä (301/2004).

TE-toimisto arvioi 7 §:ssä säädetyn edellytyksen täyttymisen. Ansioiden maksamisen ja maksukieltojen noudattamisen valvonta tehdään ostajan TE-toimistoon toimittaminen asiakirjojen perusteella jälkikäteen.

Lain soveltamisen neuvonta

Lain soveltamisen neuvontaa lakiesityksen mukaan antaisivat Pohjois-Pohjanmaan TE-toimisto ja työsuojeluviranomaiset yhdessä. Pohjois-Pohjanmaan TE-toimisto esittää, että laissa tai asetuksessa määritellään tarkemmin sen lakiluonnoksen 8 §:n 2 momentin neuvontatehtävän sisältö.

Pohjois-Pohjanmaan TE-toimistolle esitetään esitetyn lain osalta koordinoititehtävää. Luonnontuotteita kerääviä henkilöitä ulkomailta Suomen alueelle kutsuvien yritysten päätoimipaikat sijaitsevat pääsääntöisesti Pohjois-Suomen alueella. Yritysten kanssa tehtävän yhteistyön ja viranomaisyhteistyön sujuvuuden sekä laissa tarkoitetun opastuksen ja neuvonnan toteuttamisen näkökulmasta Pohjois-Pohjanmaan TE-toimisto esittää, että Pohjois-Suomen aluehallintovirastolle tulisi ko. viraston tehtävän osalta erikoistumistehtävä.

Henkilöresurssit

Lakiesityksen mukaan Pohjois-Pohjanmaan TE-toimistolle esitetään kohdennettavaksi nykyisen 1 henkilötyövuoden lisäksi 1-2 henkilötyövuoden lisäresurssi. Pohjois-Pohjanmaan TE-toimisto esittää 2 henkilötyövuoden lisäystä. Ainoastaan riittävällä resurssoinnilla TE-toimistolla on mahdollisuus toteuttaa pääministeri Marinin hallitusohjelmassa toiminnalle asetetut tavoitteet ja lakiluonnoksessa esitetyt tehtävä sekä tuottaa palvelut yrityksille, luonnontuotteiden kerääjille sekä jatkokehittää toimintaa.

Pohjois-Pohjanmaan TE-toimisto on tehnyt tiivistä yhteistyötä Pohjois-Suomen aluehallintoviraston kanssa lausunnon valmistelun yhteydessä.

Johtaja

Maire Mäki

Palvelujohtaja

Pirjo Juntunen

Lisätiedot

Toimiston lausunnosta lisätietoja antavat asiantuntija, OTM Kari Pikkarainen ja asiantuntija Tuomas Komulainen.

Komulainen Tuomas
Pohjois-Pohjanmaan TE-toimisto